

5. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Doğrultusunda Yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülık Dersi Öğretim Programının “Öğretmen”e Bakış Açısının Eşdizimlik Çerçevesinde İncelenmesi¹

Feyime SAKİN TAŞDEMİR²

Onur TAŞDEMİR³

APA: Sakin Taşdemir, F. & Taşdemir, O. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Doğrultusunda Yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülık Dersi Öğretim Programının “Öğretmen”e Bakış Açısının Eşdizimlik Çerçevesinde İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (44), 63-xx. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14639537>

Öz

Metin çözümlemesinde dilbilimin araçlarından yararlanmak nesnel sonuçlar sağlamaktadır. Bu nedenle eğitim öğretim etkinliklerinin kılavuzu olan öğretim programlarının da dilbilimin araçlarıyla incelenmesi, eğitimin paydaşlarının tek seferde ayırt edemeyebileceği örüntülerin ortaya konulmasını ve nesnel düşünceler elde edilmesini sağlayabilir. Araştırmada, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülık Dersi Öğretim Programının “öğretmen”e bakış açısı dilbilimin verileri doğrultusunda yapılan eşdizimlik çözümlemesi çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmada “öğretmen” sözcüğünün seçilmesinin nedeni programın uygulayıcısının öğretmenler olmasından kaynaklanmaktadır. Eşdizim ise bir sözcüğün sıklıkla bir arada kullanıldığı sözcükleri tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Metin oluşumunda hiçbir sözcük rastlantısal olarak bir araya gelmemektedir. Sözcükler birbirlerini gerektirmekte ve sınırlandırmaktadır. Bu bakış açısıyla öğretmen sözcüğünün hangi sözcüklerle eşdizimli olduğu ortaya konmuş ve anlamsal bağlantıları açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın verilerinin sayısallaştırılmasında bilgisayardan yararlanılmıştır. Program metninin 11667 sözcükten oluştuğu, bu sözcüklerden 31’inin öğretmen olduğu ve öğretmen sözcüğünün çoğunlukla “Yansıtma, Zümre, Öğrenme, Değerlendirme” sözcükleriyle eşdizimli olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Eşdizimlerin geçtiği bağlamlardan da yararlanarak programın öğretmene bakış açısı açıklanmaya çalışılmıştır. Program metninde, programın öğretmenlerin değerlendirmeleri doğrultusunda yapılandırıldığı vurgulandığı belirlenmiştir. Program metnine göre öğretmen, programın uygulayıcısı olarak görülmekte, meslektaşlarıyla görüş alışverişinde bulunan ama değerlendirmesini bireysel olarak yapan, öğretirken de öğrenen bir birey olarak ele alınmaktadır. Öğretmenin sürece ilişkin

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – intihal.net / İthenticate / İntihal, Oran: %2

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 08.10.2024-**Kabul Tarihi:** 24.12.2024-**Yayın Tarihi:** 21.02.2025; DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14639537>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Uzman Öğretmen, MEB, Espiye Atatürk Ortaokulu / Specialist Teacher, MNE, Espiye Atatürk Secondary School (Giresun, Türkiye), feymesakin@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2073-8630>, ROR ID: <https://ror.org/oojga9g46> ISNI: 0000 0001 2179 4856, Crossref Funder ID: 501100013898

³ Dr. Öğretmen, MEB, Tirebolu Bilim ve Sanat Merkezi / Dr. Teacher, MNE, Tirebolu Science and Art Center (Giresun, Türkiye), leavessoccer@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5761-0120>, ROR ID: <https://ror.org/oojga9g46> ISNI: 0000 0001 2179 4856, Crossref Funder ID: 501100013898

deneyimlerini ve düşüncelerini ise raporlaştırması ve paylaşması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Eşdizim, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı

Determining the Perspective Towards “Teacher” in the Republic of Türkiye Revolution History and Kemalism Course Curriculum Structured in Line with the Türkiye Century Education Model within the Framework of Collocation⁴

Abstarct

Utilizing the tools of linguistics in text analysis provides objective results. Therefore, examining the curriculum, which is the guide of education, with the tools of linguistics can reveal patterns that the educators may not be able to distinguish at once and provide objective thoughts. In the research, Republic of Türkiye Revolution History and Kemalism Course Curriculum, which is structured in line with the Türkiye Century Education Model, perspective to "teacher" is explained within the framework of the collocation analysis conducted in line with the data of linguistics. The reason for choosing the word "teacher" in the research is that the implementers of the curriculum are teachers. Collocation is a term used to define other words that a word is frequently used together. No word comes together randomly in the formation of a text. Words require and limit each other. From this perspective, it has been revealed with which words the word "teacher" is collocated and its semantic connections have been tried to be explained. Computers have been used in the digitization of the research data. It was determined that the curriculum text consisted of 11667 words, 31 of these words were teacher, and the word teacher was mostly used in collocation with the words “Reflection, Group, Learning, Evaluation”. An attempt was made to explain the curriculum’s perspective on teachers by also making use of the contexts in which the collocations occurred. It was determined that the curriculum text emphasized that the curriculum was structured in line with teachers’ evaluations. According to the curriculum text, the teacher is seen as the implementer of the curriculum, is considered as an individual who exchanges views with colleagues but makes his/her evaluations individually and learns while teaching. The teacher’s experiences regarding the process are expected to be reported and shared

Keywords: Türkiye Century Education Model, Collocation, Republic of Türkiye Revolution History and Kemalism Course

⁴ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – intihal.net /plagiarism, Rate: %2

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

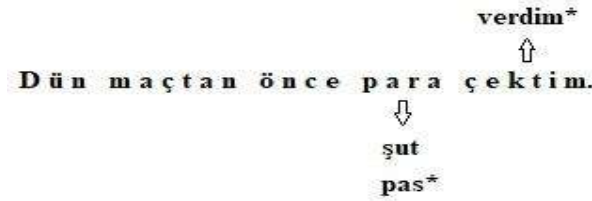
Article Type: Research article, Article Registration Date: 08.10.2024-Acceptance Date: 24.12.2024-Publication Date: 21.02.2025; DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14639537>

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Metin çözümlemesinde dilbilimin araçlarından yararlanmak, anlam gibi soyut bir kavramı somut bir biçimde betimlemeyi sağlayan olanaklar sunmaktadır. Son yıllarda özellikle bilgisayarların da dilbilim araştırma araçlarını ve ölçütlerini kullanmaya uygun yapısı nedeniyle eşdizim çözümlemesi gibi alanlarda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Virtanen, 2004, s. 159). Bu sayede okurun gözden kaçırabileceği metin yapıları ve anlamlar farklı bakış açılarıyla ortaya konabilmektedir.

Eşdizim, metindilbilimin konularından biridir (Demir, 2012, s. 1065). Eken’e (2016, s. 29) göre temelde, tümceyi çizgisel bir biçimde ele alan Saussure’ün yatay düzlemde yan yana gelebilecek sözcüklerle, dikey düzlemde yer değiştirebilecek sözcüklerinin birbirlerini gerektirmesi ya da sınırlamasıyla ilgili olduğu bir durumu anlatmaktadır.

Şekil 1. Sözcüklerin Birbirlerini Gerektirdiğini ve Sınırladığını Örneleyen Bir Tümce

Söz gelimi “Dün maçtan önce para çektim.” tümcesinde “para” ve “çekmek” sözcükleri yatay düzlemde bir arada kullanılabilen sözcüklerdir. Dikey düzlemde “para” yerine “şut” sözcüğü de getirilebilir ve “şut” sözcüğü de “çekmek” eylemiyle kullanılabilir. Ancak “para” yerine “pas” sözcüğü getirilirse “pas” sözcüğü yatay düzlemde “çektim” eylemiyle kullanılamayacaktır. Ya “çektim” eyleminin “verdim” eylemiyle değiştirilmesi ya da eğer “çektim” eylemi kullanılacaksa “pas” sözcüğü yerine “para” veya “şut” sözcüklerinin getirilmesi gerekmektedir.

Eşdizimliliğin çıkış noktasının sözcüklerin birbirini gerektirmesi ve sınırlaması olduğu söylenebilir. Her alanda olduğu gibi eşdizimlik de farklı bakış açılarıyla ele alınmakta ve bu farklı bakış açıları farklı tanımlar ortaya çıkarmaktadır (Firth, 1951; Hoey, 1991, Sinclair 1991; Halliday, 1996).

Bugün alanyazında sıkça kullanılan eşdizimlik yaklaşımı Firth’e (1951) dayanmaktadır. Bu yaklaşım bir derlemde sıkça yan yana kullanılan alışılmış sözcük birlikteliklerinden hareket etmektedir. Halliday (1966) eşdizimi, sözcüklerin bir arada olma eğilimi olarak tanımlamış ve sözcüklere gelen çekim eklerini önemsemeden eşdizimliği sözcükbirimlerle ele almıştır. Hoey (1991) ise eşdizimi, metin özelinde birbiriyle olağandan daha sık görülen sözcükler olarak ele almış ve bu görüş doğrultusunda tanımlamıştır.

Alanyazında eşdizime bakışta anlamsal ve istatistiksel olmak üzere iki temel görüş bulunmaktadır. Sinclair (1991) gibi araştırmacılar hem anlamsal hem istatistiksel yöntemlerden yararlanarak aynı metinde bir sözcükle iki veya daha fazla kere bir arada kullanılan sözcüğün eşdizimli olduğunu belirtmiş ancak bu bir arada kullanılma durumunun sözcüğün kendisiyle bir anlam bağı yoksa rastlantısal olarak kabul edilebileceğini ve eşdizimli olarak ele alınamayacağını belirtmiştir. Oysa Hoey (1991)’e göre bir sözcük nedensiz bir çağrışımla da orada bulunabilmekte bu da metnin anlamının yapılandırılmasında önem taşımaktadır. Bu araştırmada metnin büyük ölçekli algılanışında eşdizimlerin de önemli rol oynadığını belirten Hoey’un (1991) ortaya koyduğu yaklaşım temel alınacaktır. Bakırlı ve Düzdemir’in (2010, s. 76) belirttiği üzere “Eşdizimlik olgusu yalnızca istatistiksel bir olgu değil, ruhbilimsel bir

gerçektir ve eşdizimsel bilgi bağlamla birlikte zihinde depolanmaktadır.”

Araştırmada incelenecek metnin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı olarak belirlenmesinin belirli nedenleri vardır. Elbay’a (2020) göre, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna, Atatürk ilke ve inkılaplarına odaklanan bir ders olarak diğer derslerden ayrı bir görünüm sergilemektedir. Dersin amacı yalnızca tarihsel olayların öğrenilmesi değil aynı zamanda toplumdaki etkisinin de çözümlenmesini gerektirmektedir. Türkiye’nin çağdaşlaşmasını ve Atatürk’ün bu konudaki rolünü vurgulaması bakımından benzersiz bir yere sahip olan bu ders, birçok bilim dalını da içinde barındırmakta ve bu bilimler doğrultusunda yaşananları sistematik bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır (Demir ve Ceylan, 2023). Dolayısıyla bu dersin nasıl öğretileceğini ortaya koyan programın da sistematik bir biçimde incelenmesi, dersin amaçlarını gerçekleştirme için yeni bakış açıları sağlayacaktır.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için program doğrultusunda seçilen içeriklerden öte, bu içeriklerin öğrencinin karşısına getirilmeden önce nasıl yapılandırılacağı önemlidir. Öğretim programı da bu yapılandırma sürecini betimleyen ve öğretmene yol gösteren en önemli kılavuzdur (Boyle ve Charles, 2016). Ancak sürecin en önemli bileşenlerinden biri öğretmenlerdir. Öğretmenlerin programı anlaması ve kendilerinden beklenenleri kavraması, yalnızca mesleki gelişimlerine katkı sağlamayacak aynı zamanda öğrencilerin aldığı eğitimin niteliğini de artıracaktır.

Sonuç olarak öğretim programı ve öğretmenler arasındaki ilişki, dinamik ve etkileşimli olmalıdır. Herhangi bir eğitim reformunun başarılı olması için öğretim programlarının nasıl uygulandığı ve programın öğretmenden beklendiklerinin, öğretmene bakış açısının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmada öğretmen sözcüğü üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programının öğretmene bakış açısının eşdizimlik çerçevesinde saptanmasıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur.

- 1) “Öğretmen” sözcüğü incelenen programda ne sıklıkla kullanılmıştır?
- 2) “Öğretmen” sözcüğü hangi sözcüklerle eşdizimlik ilişkisi içerisindedir?
- 3) “Öğretmen” sözcüğü ile eşdizimlik ilişkisi bulunan sözcüklerin dağılımının programın öğretmene bakış açısını yorumlamaya katkısı nedir?

Yöntem

Araştırmada bir öğretim programı metni çözümlendiği için araştırmanın yöntemi doküman incelemesidir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 187). Araştırmanın evrenini Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır.

Bilgisayar sayesinde geniş metinleri hem daha hızlı hem de daha güvenilir biçimde incelemek olanaklıdır (Rappen ve Simpson, 2002, s. 92). Bu nedenle araştırmanın verileri bilgisayar destekli bir çözümlemeyle ortaya konmuş. Sözcük sayıları, sıklıkları ve eşdizimler belirlenirken Microsoft Office 2021 Professional Plus’ın Word uygulamasından yararlanılmıştır.

Eşdizimlerin belirlenmesinde istatistiksel bakış açısından yararlanılmış ancak eşdizimlerin belirlenmesinin ardından bu eşdizimlerin yer aldığı bağlamlar anlamsal olarak çözümlenmeye dahil edilmiştir.

Bulgular

İncelenen metindeki sözcük sayısı 11667’dir. Microsoft Word sözcük sayarken her bir boşluğun ardındaki ve önündeki sözleri sözcük olarak kabul etmektedir. “Öğretmen” sözcüğü metinde 31 kere geçmektedir. Öğretmen sözcüğünün hangi sözcüklerle eşdizim içerisinde olduğunu bulmak için “Öğretmen” sözcüğünün 4 ilerisine ve 4 gerisine gidilerek iki veya daha fazla kere birlikte kullanılmış sözcükler belirlenmiştir. Öğretmen sözcüğüyle eşdizim içinde kullanılan sözcüklerin sıklıkları Tablo 1’de yer almaktadır.

Öğretmen Sözcüğüyle Eşdizim İçinde Olan Sözcükler	Birlikte Kullanılma Sayısı	Öğretmen Sözcüğüyle Eşdizim İçinde Olan Sözcükler	Birlikte Kullanılma Sayısı
Yönelik	7	Branş	2
Görüş	6	Düzey	2
Program	6	Ölçme	2
Tarafından	6	İçin	2
Değerlendirme	4	İş	2
Öğrenme	4	Bu	2
Zümre	4	Öğretme	2
Yansıtma	4	Aktif	2
Ders	3	Süreç	2
Bulunmak	3	Çıktı	2
Bir	3	Katılım	2
Çalışan	3	Gerçekleştirme	2
Olarak	3	Gerek	2
Öğrenci	3	İfade	2
Öneri	3	Nereden	2
Kitap	2	Nasıl	2
İle	2	Ulaşmak	2
Sınıf	2	Rehber	2
Kurul	2	Belirlemek	2
Plan	2	Rapor	2
Diğer	2		

Tablo 1 Öğretmen Sözcüğüyle Eşdizimli Sözcükler

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğretmen sözcüğü 41 sözcükle eşdizim içerisinde. Ancak en çok 4 kere “yansıtma, zümre, öğrenme, değerlendirme” sözcükleriyle; 6 kere “tarafından, program, görüş” sözcükleriyle; 7 kere “yönelik” sözcüğüyle birlikte kullanılmıştır. Araştırmamızda en çok birlikte kullanılan bu sekiz sözcük üzerinde durulacaktır.

Öğretmen sözcüğünün kullanıldığı tümceler ve bu tümcelerin geçtiği bağlamlardan örnekler aşağıda yer

almaktadır.

Yansıtma

“ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz” (MEB, 2024, s. 12).

Zümre

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları kademeli olarak uygulanacağından, bir önceki kademe ile ilgili ön öğrenme eksiklikleri zümre öğretmenlerince tespit edilir, ilgili konu ve içeriğe ilişkin ön öğrenme eksikliklerini gidermeye yönelik içerik eğitim öğretim yılı başında zümre toplantılarında karara bağlanır ve eğitim öğretim sürecinde uygulanır” (MEB, 2024, s. 5)

Öğrenme

“Programda ölçme ve değerlendirme araçlarının çeşitliliğine önem verilerek bunlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Öte yandan öğretmenlerin öğrenme çıktıları, içerik ve öğrenme-öğretme uygulamaları doğrultusunda kendi yaklaşımlarını belirlemelerine olanak sağlanmıştır” (MEB, 2024, s. 8).

Değerlendirme

“2005 ve 2018 T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programlarına ilişkin akademik yayınlar incelenmiş, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan “Öğretim Programlarının Değerlendirme Raporu”, “21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu”, “Öğretmenlerin Ders Kitabı Kullanımı ile İlgili Araştırma Raporu”, “Ders Kitaplarında Okunabilirlik” ve “Ders Kitaplarını Değerlendirme Raporu (Öğretmen Görüşleri)” adlı çalışmalarda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik tespitler analiz edilmiştir” (MEB, 2024, s. 4).

Tarafından

“Programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder” (MEB, 2024, s. 12).

Program

“ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz” (MEB, 2024, s. 12).

Görüş

“ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz” (MEB, 2024, s. 12).

Yönelik

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı’nın “Farklılaştırma” bölümü “Zenginleştirme” ve “Destekleme” alt bölümlerinden oluşmaktadır. Zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilmek için öğretmene yönelik önerilerin bulunduğu kısımdır” (MEB, 2024, s. 9).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Eşdizim, sözcüklerin rastlantısal olarak bir araya gelmediğini açıklayan bir kavramdır ve sıklıkla bir

arada kullanılan sözcükleri tanımlamak için kullanılmaktadır. “Eşdizimin yalnızca istatistiksel bir olgu değil ruhbilimsel bir gerçek” olduğu düşüncesinden yola çıkılmış Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Öğretim Programı “Öğretmen” sözcüğüyle eşdizimli sözcükler bağlamında çözümlenmiştir. Bu dersin öğretim programının seçilmesinin nedeni Türkiye’nin kurulmasında ve çağdaşlaşmasında önemli değerlere odaklanması ve Türkiye’nin bugünlere ulaşmasındaki adımları, bu adımların toplumdaki karşılıklarını sistematik bir biçimde incelemesidir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için bu dersin öğretim programının da daha iyi anlaşılması ve sistematik olarak incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Öğretmenler, öğretim programlarının uygulayıcısı durumundadır. Dolayısıyla programın öğretmene bakış açısının eşdizimlik çerçevesinde ortaya konması, derslerin amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından öğretmenden beklenenlerin açıklanmasında yeni bir bakış açısı sunmuştur.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda yapılandırılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi öğretim programında 11667 sözcük olduğu belirlenmiştir. Bu sözcüklerin 31’ini “öğretmen” sözcüğü oluşturmaktadır. Öğretmen sözcüğünün en çok “yönelik, görüş, program, tarafından, değerlendirme, öğrenme, zümre, yansıtma” sözcükleriyle eşdizim içinde olduğu görülmektedir.

Eşdizimlerin oluşmasını sağlayan bağlamlar incelendiğinde,

- Yönelik sözcüğünün öğretmenle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin programın öğretmenler için hazırlandığı ve onlara dönük öneriler sunması olduğu düşünülmektedir.
- Görüş sözcüğünün öğretmenle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin programın öğretmen görüşlerini öğrenmeye dönük bir istek taşınması olduğu düşünülmektedir.
- Program sözcüğünün öğretmenle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin öğretmenlerin programların uygulayıcıları olarak görülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Tarafından sözcüğünün öğretmen sözcüğüyle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin eğitim öğretim sürecinin sorumluluğunu üstlenecek ve süreci ilerletecek en temel öznenin öğretmen olarak görülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenlere verilen sorumluluğun arttığı ve öğretmenlerin değerlendirmelerini bireysel olarak yapmaları gerektiği vurgulanmıştır.
- Değerlendirme sözcüğünün öğretmen sözcüğüyle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin programın hazırlanmasında öğretmenlerin değerlendirmelerinden yararlandığının anlatılmak istenmesi olduğu görülmektedir.
- Öğrenme sözcüğünün öğretmen sözcüğüyle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin öğretmenin hem öğrenen bir birey olduğu hem de öğrenme çıktılarını belirlemede ve öğrenenlerin işini kolaylaştırmada eğitim sürecini yapılandıran olarak önemli bir rol üstlenmesi olduğu düşünülmektedir.
- Zümre sözcüğünün öğretmen sözcüğüyle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin öğretmenin öğrencilerle ilgili kararlar alınırken meslektaşlarıyla konuşarak birlikte hareket etmeleri gerektiğinin vurgulamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Yansıtma sözcüğünün öğretmen sözcüğüyle sıklıkla bir arada görülmesinin nedeninin ise T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programının öğretmenden, programa ilişkin düşüncelerini raporlaştırma beklentisinde olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Özetle, incelenen metinde programın öğretmen değerlendirmeleri dikkate alınarak ortaya konulduğu vurgulanmıştır. Program, öğretmene uygulayıcı olarak bakmakta, zümreleriyle ortak hareket etmesini ancak değerlendirmelerini kişisel yapmasını istemektedir. Öğrenen bir birey olması istenen öğretmenin, eğitim öğretim sürecine ilişkin yaşantısının raporlaştırılması ve görüşlerinin aktarılması

beklenmektedir.

Metinleri dilbilimsel araçlarla incelemek hem metinlerle ilgili nesnel belirlemelerin yapılabilmesini sağlamakta hem de metnin anlamını açıklamak ve farklı bakış açılarıyla bakmak için yeni olanaklar oluşturmaktadır. Bu incelemelerin dilbilimin istatistiki hesaplamalara yatkın doğası sayesinde bilgisayarlarla yapılması da hem incelemeleri kolaylaştırmakta hem de daha güvenilir hale getirmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli henüz yeni olduğu için program metnine ilişkin dilbilimsel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak program hakkında yapılan çalışmalar bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Söz gelimi bakanlık tarafından yapılan açıklamalarda da Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hazırlanırken çok sayıda öğretmenden görüş alındığı belirtilmektedir (Karataş, 2024). Akpınar ve diğerleri (2024) uygulamada kimi farklara neden olacak olsa da bazı konularda öğretmenin sorumluluğunun artırıldığını ve eğitim öğretim sürecini yönetecek temel özne haline geldiğini vurgulamaktadır. Programda zümrelerle görüş alışverişinin vurgulandığı Yurdakal (2024, s. 83) tarafından da belirtilmiştir.

Sonuç olarak dilbilimsel araçlarla eğitim öğretimle ilgili belgeleri incelemek, bu belgelerin uygulayıcılara ve sürecin ortaklarına bakış açısını belirlemede genel düşünceleri desteklemede ve nesnel bir ölçüt ortaya koymada yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu programlara yalnızca bir sözcük odağında değil genel olarak tüm sözcüklerin birbirlerine karşı durumlarının incelendiği bilgisayar destekli eşdizim çözümlerinin ve sıklık çalışmalarının yapılması, programların incelenmesi ve eğitim-öğretim süreçlerinin daha işlevsel olması açısından yeni kapılar aralayacaktır.

Kaynakça

- Akpınar, B., Özer, B., Oral, B. & Köksalan B. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modelinin program geliştirme ve felsefi düzlemden analizi. *Sosyal Bilimler Ekev Akademi Dergisi*, 99, 59-73.
- Bakırlı, Ö. C. & Düzdemir, Ş. (2010) E. Hemingway'in “Farewell to Arms” adlı romanında “savaş” olgusuna bakış açısını “eşdizimlilik” çerçevesinde saptamaya yönelik bir uygulama çalışması. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 76-80.
- Boyle, B. & Charles, M. (2016). *Curriculum development: a guide for educators*. London: SAGE Publishing.
- Demir, T. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikaye metinlerinde yer alan değer unsurlarının eşdizimsel örüntülemeler açısından görünimleri, *Turkish Studies*, 7(2), 1063 – 1078.
- Demir, Ü. & Ceylan, S. (2023). History education and digital screen platforms. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 384-398.
- Eken, N. T. (2016). Eşdizimlerin saptanmasına ve betimlenmesine yönelik kuram ve yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 28-47.
- Elbay, S. (2020). Sekizinci sınıf öğrencilerinin Atatürk ilkelerine yönelik bilişsel yapılarının kelime ilişkilendirme testiyle incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 8(2), 33-51.
- Firth, J. R. (1957). *Papers in linguistics 1934-1951*. London: Oxford University Press.
- Halliday, M.A.K. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Hoey, M. (1991). *Patterns of lexis in text*. London: Oxford University Press.
- Karataş, H. İ. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli hakkında. *Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi*, 5(1), 6-11.
- MEB (2024). *T.C. inkılap tarihi ve atatürkçülük dersi öğretim programı*, Ankara: MEB.
- Reppen, R. and Simpson, R. (2002). Corpus Linguistics. N. Schmitt (Ed.) in *an introduction to applied linguistics* (ss. 92-11). London: Arnold Publishers.
- Sinclair, J. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. London: Oxford University Press.
- Virtanen, T. (2004). Polls and surveys show. Halmari, H. (Ed.) in *Persuasion across genres: A linguistic approach*. USA: John Benjamins.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakali H. İ. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli: 2024 ilkököl Türkçe dersi öğretim programının (1,2,3 ve 4. Sınıflar) incelenmesi. *Temel Eğitim Dergisi*, 24, 76-88.